

Εργαλείο ερωτηματολογίου διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων

Κατευθυντήρια οδηγία

Προτεινόμενη παραπομπή: Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων. Εργαλείο ερωτηματολογίου διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων - Κατευθυντήρια οδηγία [Οκτώβριος 2016], Στοκχόλμη, 2016

© Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, Στοκχόλμη, 2016

Περιεχόμενα

Γενικό πλαίσιο.....	3
Μεθοδολογία για την ανάπτυξη του αποθετηρίου	3
Κατευθυντήρια οδηγία	4
Χρήση του αποθετηρίου.....	4
Βήμα 1: Κριτήρια εξαίρεσης.....	4
Βήμα 2: Σύνθεση του ερωτηματολογίου σας.....	5
Βήμα 3α: Συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από ερευνητή.....	6
Βήμα 3β: Ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται από τον ερωτώμενο.....	7

Γενικό πλαίσιο

Οι επιδημικές εκρήξεις τροφιμογενών και υδατογενών νόσων (FWD) στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) αποτελούν σημαντικές αιτίες νοσηρότητας και οικονομικών απωλειών, εξαιτίας της συχνής τους εκδήλωσης και, ενίοτε, της σοβαρότητάς τους. Το 2010, το έργο «[Δέσμη εργαλείων για έρευνα και ανταπόκριση σε επιδημικές εκρήξεις τροφιμογενών και υδατογενών νόσων με ευρωπαϊκή διάσταση](#)» του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) που διεξήχθη από το ίδρυμα Statens Serum Institute (Κοπεγχάγη, Δανία) και από το Νορβηγικό Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας (Όσλο, Νορβηγία) οδήγησε σε μια σειρά εργαλείων για την υποστήριξη της διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων στην Ευρώπη. Το Εργαλείο 5 της συγκεκριμένης δέσμης εργαλείων ήταν η πρώτη απόπειρα ανάπτυξης προτύπων ερωτηματολογίων από μια δεξαμενή ερωτήσεων.

Τον Φεβρουάριο του 2015, το ECDC οργάνωσε μια συνάντηση ειδικών με σκοπό τη χαρτογράφηση των διαφόρων πρακτικών που εφαρμόζονται για τη δημιουργία και διαχείριση των ερωτηματολογίων διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων στα κράτη μέλη της ΕΕ/του ΕΟΧ και τον προσδιορισμό πιθανών προσεγγίσεων υποστήριξης των ερευνών επιδημικών εκρήξεων σε πολυεθνικό και εθνικό επίπεδο. Σε αυτή τη συνάντηση επισημάνθηκε η ανάγκη ενημέρωσης του Εργαλείου 5 της δέσμης εργαλείων, καθώς θεωρήθηκε πολύ γενικό. Προτάθηκε η ανάπτυξη ενός αποθετηρίου ερωτήσεων (εκτεταμένη δεξαμενή ερωτήσεων) και προτύπων ερωτηματολογίων για την υποστήριξη της διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων (η έκθεση της συνάντησης διατίθεται κατόπιν αιτήματος). Για την κάλυψη αυτής της ανάγκης, ξεκίνησε ένα έργο με την ονομασία «Εργαλείο ερωτηματολογίου διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων», το οποίο εκπονήθηκε από το Εθνικό Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας και Περιβάλλοντος (RIVM, Bilthoven, Ολλανδία). Το ενημερωμένο εργαλείο στοχεύει στην υποστήριξη της δημιουργίας ερωτηματολογίων που χρησιμοποιούνται για περιγραφικές και αναλυτικές μελέτες κατά τη διάρκεια ερευνών επιδημικών εξάρσεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

Μεθοδολογία για την ανάπτυξη του αποθετηρίου

Για τη δημιουργία του αποθετηρίου, χρησιμοποιήθηκε ως αφετηρία το Εργαλείο 5 της «Δέσμης εργαλείων για έρευνα και ανταπόκριση σε επιδημικές εκρήξεις τροφιμογενών και υδατογενών νόσων με ευρωπαϊκή διάσταση». Πραγματοποιήθηκε επικοινωνία με τα μέλη του [Δικτύου τροφιμογενών και υδατογενών νόσων του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων \(ECDC\)](#) μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τους ζητήθηκε να κοινοποιήσουν ερωτηματολόγια που είχαν χρησιμοποιηθεί σε έρευνες επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών νόσων. Συγκεντρώθηκαν σαράντα ένα ερωτηματολόγια από 13 διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ/του ΕΟΧ.

Συμπληρωματικά, διεξήχθη ειδική αναζήτηση στο διαδίκτυο για τον εντοπισμό επιπλέον ερωτηματολογίων δημιουργίας υποθέσεων για επιδημικές εκρήξεις τροφιμογενών και υδατογενών νόσων. Εντοπίστηκαν ερωτηματολόγια στους ακόλουθους ιστότοπους: Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νόσων των Η.Π.Α. (ένα ερωτηματολόγιο), Υγειονομική Αρχή του Όρεγκον και Υπουργείο Υγείας της Μινεσότα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (αντίστοιχα δύο και ένα ερωτηματολόγια) και [Διεθνές Μουσείο Επιδημικών Εκρήξεων](#) (οκτώ ερωτηματολόγια). Επιπλέον, παρασχέθηκαν δύο ερωτηματολόγια από τους συντάκτες του άρθρου «Lessons learnt from a birthday party: A Bacillus cereus outbreak, Bari, Italy, January 2012, Martinelli et al. Annali dell'Instituto Superiore di Sanita. 2013; 49(4):391-394», μετά από απευθείας επικοινωνία μαζί τους.

Τα περισσότερα ερωτηματολόγια που συγκεντρώθηκαν δεν είχαν συνταχθεί στην αγγλική γλώσσα. Αυτά τα ερωτηματολόγια μεταφράστηκαν με τη χρήση μηχανών μετάφρασης και γνώσεων ειδικών εντός των οργανισμών RIVM και ECDC.

Το εργαλείο ερωτηματολογίου διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων περιλαμβάνει 1) ένα έγγραφο καθοδήγησης που παρουσιάζει το γενικό πλαίσιο, τη μεθοδολογία και τον τρόπο χρήσης του εργαλείου και 2) ένα αποθετήριο ερωτήσεων προς χρήση για τη δημιουργία ερωτηματολογίων διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων.

Μια προκαταρκτική έκδοση της κατευθυντήριας οδηγίας και του αποθετηρίου κοινοποιήθηκε στο δίκτυο τροφιμογενών και υδατογενών νόσων του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) για σχολιασμό. Επιπλέον, διοργανώθηκε μια συνάντηση ειδικών στις 9 Σεπτεμβρίου 2016 με αντικείμενο την κριτική ανασκόπηση της κατευθυντήριας οδηγίας και του αποθετηρίου και τον προσδιορισμό πιθανών επόμενων βημάτων για το έργο εργαλείου ερωτηματολογίου διερεύνησης επιδημικών εκρήξεων τροφιμογενών και υδατογενών νόσων (η έκθεση της συνάντησης διατίθεται κατόπιν αιτήματος).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ευκολία κατανόησης και η ορθή διατύπωση των τροφίμων που απαριθμούνται στο αποθετήριο, χρησιμοποιήθηκε το [σύστημα ταξινόμησης και περιγραφής τροφίμων](#) (Foodex2) της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA). Η ευθυγράμμιση της ονοματολογίας των τροφίμων που απαριθμούνται στο αποθετήριο ερωτήσεων με το FoodEx2 επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ της κατανάλωσης τροφίμων από τους ασθενείς και της αναμενόμενης κατανάλωσης τροφίμων στα αντίστοιχα κράτη μέλη της ΕΕ, βάσει της [Ολοκληρωμένης Ευρωπαϊκής Βάσης Δεδομένων για την Κατανάλωση Τροφίμων της EFSA](#).

Για να επιβεβαιωθεί ότι τα όλα τα τρόφιμα που έχουν εντοπιστεί ως μολυσμένα έχουν συμπεριληφθεί στο αποθετήριο των ερωτήσεων, χρησιμοποιήθηκαν οι ειδοποιήσεις που έχουν εκδοθεί μέσω του [Συστήματος ταχείας ειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές](#) (RASFF).

Το αποθετήριο χωρίζεται σε 20 κατηγορίες (π.χ. ερωτήσεις που σχετίζονται με ταξίδια, ψάρια και μαλάκια, γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα). Οι περισσότερες κατηγορίες χωρίζονται σε υποκατηγορίες, ώστε να διευκολυνθεί ο προσδιορισμός των τύπων των ερωτήσεων και των προϊόντων τροφίμων. Τα απαριθμούμενα προϊόντα τροφίμων είναι προϊόντα τροφίμων τα οποία καταναλώνονται ή υφίστανται χειρισμό ωμά ή μισομαγειρεμένα ή με διαδικασίες παρασκευής ή μαγειρέματος επιρρεπείς στη μόλυνση. Προϊόντα τροφίμων ή πιάτα συγκεκριμένα για κάθε χώρα δεν συμπεριλήφθηκαν στο αποθετήριο.

Το αποθετήριο, και κατά συνέπεια οι ερωτήσεις, αναπτύχθηκε αρχικά για τη φάση εξονυχιστικής διερεύνησης/δημιουργίας υποθέσεων για μια επιδημική έκρηξη, αλλά θα μπορούσε εύκολα να τροποποιηθεί για χρήση σε αναλυτικές επιδημιολογικές μελέτες.

Κατευθυντήρια οδηγία

Χρήση του αποθετηρίου

Αυτό το αποθετήριο προορίζεται για χρήση από επιδημιολόγους και ειδικούς σε θέματα ασφάλειας τροφίμων που διερευνούν επιδημικές εκρήξεις τροφιμογενών και υδατογενών νόσων. Για κάθε έρευνα επιδημικής έκρηξης, θα πρέπει να επιλέγεται το κατάλληλο σύνολο ερωτήσεων ώστε να δημιουργηθεί ένα προσαρμοσμένο ερωτηματολόγιο. Ερωτήσεις που δεν περιλαμβάνονται στο αποθετήριο και απαιτούνται για τον σκοπό της έρευνας θα πρέπει να προστίθενται από τον ειδικό που καταρτίζει το ερωτηματολόγιο. Προτάσεις για ερωτήσεις που πρέπει να προστεθούν στο αποθετήριο είναι ευπρόσδεκτες και θα πρέπει να αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση FWD@ecdc.europa.eu.

Βήμα 1: Κριτήρια εξαίρεσης

Για κάθε διερεύνηση, ορίστε τα κριτήρια εξαίρεσης και, βάσει των συγκεκριμένων κριτηρίων, προσδιορίστε ποιες ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν να εξαιρέσετε ερωτώμενους (δείτε παραδείγματα στον Πίνακα 1). Επισημάνετε με σαφήνεια τις συγκεκριμένες ερωτήσεις, ώστε ο ερευνητής να μπορεί εύκολα να προσδιορίσει αν ο/η ασθενής θα πρέπει να εξαιρεθεί και συνεπώς αν πρέπει να τερματιστεί η συνέντευξη. .

Πίνακας 1: Παραδείγματα ερωτήσεων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως κριτήρια εξαιρέσης

Περίπτωση εξαιρέσης	Κεφάλαιο	Ερώτηση που τίθεται	Για παράδειγμα, εξαιρέση αν ο ερωτώμενος/η ερωτώμενη απαντήσει...
Άτομα που έχουν ταξιδέψει στο εξωτερικό, κατά την έρευνα επιδημικών εκρήξεων που δεν σχετίζονται με ταξίδια	3	Επισκεφτήκατε κάποια άλλη χώρα κατά τις επτά ημέρες προτού αρρωστήσετε;	Ναι, ήμουν στο εξωτερικό τη συγκεκριμένη περίοδο
Ασθενείς χωρίς συμπτώματα	2	Πότε εμφανίστηκαν τα πρώτα συμπτώματα;	Δεν είχα κανένα σύμπτωμα
Δευτεροπαθή περιστατικά	2	Παρουσίασε κανείς στο νοικοκυριό σας παρόμοια συμπτώματα πριν από εσάς;	Ναι, ο σύζυγός μου άρχισε να έχει διάρροια δύο ημέρες πριν από μένα.

Βήμα 2: Σύνθεση του ερωτηματολογίου σας

Επιλέξτε τις ερωτήσεις και το εισαγωγικό κείμενο που χρειάζεστε, ανάλογα με το παθογόνο, τον τύπο επιδημικής έκρηξης και τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου.

Ελέγξτε το αποθετήριο και διαγράψτε τις ερωτήσεις που δεν χρειάζεστε ή αντιγράψτε και επικολλήστε τις ερωτήσεις που θέλετε να χρησιμοποιήσετε σε νέο έγγραφο.

Σημαντική σημείωση: Για επιδημικές εκρήξεις σε πολλές χώρες, μην αλλάζετε και μην καταργείτε τον μοναδικό αναγνωριστικό κωδικό των ερωτήσεων και των απαντήσεων (ο αριθμός με πλάγια γραφή και εντός παρενθέσεων μετά την ερώτηση/απάντηση, π.χ. 0014a). Οι αναγνωριστικοί κωδικοί επιτρέπουν την εύκολη συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων από ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται σε διαφορετικές γλώσσες.

Στο Παράρτημα 1 που ακολουθεί υποδεικνύονται οι ομάδες των ερωτήσεων που θα μπορούσαν να εξεταστούν για συμπερίληψη στο ερωτηματολόγιο, βάσει του πιθανολογούμενου ή προσδιορισμένου αιτιολογικού παράγοντα. Το Παράρτημα 1 συντάχθηκε με χρήση των ειδοποιήσεων του Συστήματος ταχείας ειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (RASFF), πρόσφατων άρθρων που έχουν υποβληθεί σε κρίση από ομόλογους αλλά και σχολίων από ειδικούς που συμμετέχουν στην ανάπτυξη του εργαλείου. Το Παράρτημα 1 είναι ενδεικτικό.

Το εισαγωγικό κείμενο στοχεύει στην καθοδήγηση του ερευνητή κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Η εισαγωγή παρέχεται πάντα σε δύο εκδοχές: μία για συνεντεύξεις που πραγματοποιούνται από κάποιον ερευνητή μέσω τηλεφώνου ή αυτοπροσώπως και μία για συνεντεύξεις που συμπληρώνονται από τους ερωτώμενους. Όταν το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται από κάποιον ερευνητή, ο ερευνητής θα πρέπει να διαβάσει το επιλεγμένο κείμενο για την παρουσίαση κάθε ομάδας ερωτήσεων. Το εισαγωγικό κείμενο επισμαίνεται με έντονη γραφή και με ένα πράσινο πλαίσιο, όπως εμφανίζεται παρακάτω:

Συνέντευξη από ερευνητή: Θα συνεχίσουμε αυτή τη συνέντευξη με ερωτήσεις σχετικά με την πρόσφατη γαστρεντερίτιδά σας.

Συμπλήρωση από τον ερωτώμενο: Οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν την πρόσφατη γαστρεντερίτιδά σας.

Όταν αναμένεται ένας συγκεκριμένος τύπος ή μια συγκεκριμένη μορφή απάντησης, παρέχεται μια προτεινόμενη απάντηση εντός παρενθέσεων και με *πλάγια γραφή* (π.χ. (ηη/μμ/έτος)).

Προσαρμογή του ερωτηματολογίου

Αν λείπουν τρόφιμα ή ερωτήσεις από αυτό το αποθετήριο, μπορείτε να τα προσθέσετε στο δικό σας ερωτηματολόγιο και να υποβάλετε σχόλια στο ECDC, ώστε να μπορεί να ενημερωθεί η ηλεκτρονική έκδοση του αποθετηρίου.

Για μια μεγάλη σειρά ερωτήσεων, οι επιλογές απάντησης είναι «ναι/όχι/άγνωστο». Μια εναλλακτική είναι να χρησιμοποιήσετε τις απαντήσεις «ναι/μάλλον ναι/μάλλον όχι/όχι» ώστε να αποφευχθούν οι απαντήσεις «άγνωστο» και να ληφθούν υπόψη οι διατροφικές συνήθειες. Αν θέλετε να χρησιμοποιήσετε αυτήν την εναλλακτική, αντικαταστήστε τις συγκεκριμένες επιλογές απαντήσεων σε ολόκληρο το ερωτηματολόγιο.

Καθορισμός της περιόδου αναφοράς και εκ των προτέρων συμπλήρωση του ερωτηματολογίου

Η περίοδος αναφοράς είναι η περίοδος για την οποία συγκεντρώνονται πληροφορίες από τον ερωτώμενο. Γενικά εκφράζεται ως αριθμός ημερών ή εβδομάδων και βασίζεται στην περίοδο επώασης του (πιθανολογούμενου) αιτιολογικού παράγοντα της επιδημικής έκρηξης. Προτεινόμενες περίοδοι αναφοράς παρέχονται στο Παράρτημα 1. Σε ολόκληρο το ερωτηματολόγιο, αντικαταστήστε τη μεταβλητή [X] με την περίοδο αναφοράς που έχει συμφωνηθεί για την έρευνα.

Πριν από την έναρξη των συνεντεύξεων, συμπληρώστε τις «ερωτήσεις για συμπλήρωση εκ των προτέρων» του κεφαλαίου 1 με τις πληροφορίες που έχετε ήδη στη διάθεσή σας σχετικά με την επιδημική έκρηξη και που σχετίζονται με τα περιστατικά. Στη συνέχεια, μπορείτε να επιβεβαιώσετε τις απαντήσεις, όπου χρειάζεται, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Συμπληρώστε όλα τα πεδία που επισημαίνονται με αγκύλες [ ] και επισημαίνονται με κίτρινο χρώμα. Για παράδειγμα, το πεδίο [χώρα] υποδεικνύει ότι θα πρέπει να εισαγάγετε το όνομα της χώρας. Για να διευκολυνθεί η ανάγνωση του ερωτηματολογίου κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, αφαιρέστε το επισημασμένο κείμενο και τις αγκύλες.

Λήψη απόφασης για τη συμπερίληψη ημερολογίου τροφίμων (Κεφάλαιο 19) και οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου

Χρησιμοποιήστε το ημερολόγιο τροφίμων στο Κεφάλαιο 19 για νόσους με σύντομη περίοδο επώασης. Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται για τις τρεις ημέρες πριν από την εμφάνιση της νόσου. Το όριο επέκτασής του είναι οι επτά ημέρες, καθώς η εμφάνιση της νόσου συχνά έχει σημειωθεί ήδη κάποιες εβδομάδες πριν από τη συνέντευξη των ασθενών.

Τέλος, προσθέστε μια ημερομηνία ή/και έναν αριθμό έκδοσης στο ερωτηματολόγιο, για να μπορείτε να παρακολουθείτε πιθανές αλλαγές στο ερωτηματολόγιο κατά την πορεία της επιδημικής έκρηξης.

Βήμα 3α: Συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από ερευνητή

Οι ερευνητές θα πρέπει να έχουν εξοικειωθεί με το ερωτηματολόγιο προτού αρχίσουν τις συνεντεύξεις και ιδανικά να έχουν εκπαιδευτεί στη διεξαγωγή συνεντεύξεων. Τυχόν απορίες ή αμφιβολίες για συγκεκριμένες ερωτήσεις ή ενότητες των ερωτηματολογίων θα πρέπει να επιλύονται πριν από την έναρξη της συνέντευξης.

Διαδικασία προσέγγισης για ερευνητές

- Διαβάστε το ερωτηματολόγιο και το εισαγωγικό κείμενο. Αν θεωρείτε κάτι ασαφές, ζητήστε διευκρινίσεις από το συντονιστή της έρευνας της επιδημικής έκρηξης.
- Βεβαιωθείτε ότι έχετε στη διάθεσή σας όλες τις πληροφορίες και το υλικό που χρειάζεστε για να καλέσετε τον/την ασθενή. Έχετε υπόψη ότι πρέπει να αναδιατυπώνετε την εισαγωγή και τις ερωτήσεις αν η συνέντευξη δεν λαμβάνεται από τον/την ασθενή, αλλά για παράδειγμα από τον/τη σύζυγο ή έναν από τους γονείς.
- Καλέστε τον ερωτώμενο. Χρησιμοποιήστε το κείμενο που προτείνεται στο αποθετήριο για να συστηθείτε και να ενημερώσετε για τον σκοπό της κλήσης σας.
- Προβείτε στη διεξαγωγή της συνέντευξης όταν λάβετε τη συναίνεση του ερωτώμενου.

Συστάσεις και πρακτικές συμβουλές

- Αποφεύγετε να δίνετε λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την επιδημική έκρηξη (ιδίως σχετικά με τους πιθανούς φορείς) προτού ολοκληρωθεί η συνέντευξη. «Δεν θέλω να επηρεάσω τις απαντήσεις σας, γι' αυτό θα

μπορούσαμε να δούμε πρώτα τον κατάλογο των ερωτήσεων και, στη συνέχεια, να απαντήσω στις ερωτήσεις σας;»

- Χρησιμοποιήστε ένα ημερολόγιο για να προσδιορίσετε την περίοδο πριν από την εμφάνιση της νόσου για την οποία θα θέσετε ερωτήσεις (περίοδος αναφοράς). Αναφέρετε τόσο τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης όσο και τις ημέρες της εβδομάδας (π.χ. Πέμπτη 7 Ιουλίου έως Τετάρτη 13 Ιουλίου).
- Μην ξεχνάτε ότι η χρήση των συντμήσεων «π.μ.» και «μ.μ.» (π.χ. 7 π.μ.) μπορεί να μην είναι κατανοητή. Προτιμάτε τη μορφή «7 το πρωί».
- Προτείνετε στον ερωτώμενο να χρησιμοποιήσει ένα ημερολόγιο για να προσδιορίσει τις ημερομηνίες.
- Τονίστε ότι θα θέλατε επίσης να καταγράψετε τι έχει δοκιμάσει, ακόμα κι αν έφαγε μόνο μία ή δύο μπουκιές. Κάποιοι άνθρωποι αυτό δεν το θεωρούν «φαγητό».
- Αν ένας γονέας ή κηδεμόνας απαντάει για λογαριασμό ενός παιδιού, υπενθυμίζετε συνέχεια στον ερωτώμενο ότι οι απαντήσεις δίνονται για λογαριασμό του παιδιού.
- Αν ο ερωτώμενος απαντήσει ναι για ένα από τα απαριθμούμενα τρόφιμα, φροντίστε να θέσετε τις πιο αναλυτικές ερωτήσεις σχετικά με το συγκεκριμένο τρόφιμο.
- Οι περισσότερες ερωτήσεις έχουν ως επιλογή την απάντηση «άγνωστο» ή «Δεν γνωρίζω/Δεν θυμάμαι». Αυτή η επιλογή είναι απαραίτητη, ειδικά όταν η περίοδος αναφοράς είναι μεγάλη και όταν η συνέντευξη λαμβάνεται από συγγενείς (όχι από τον/την ασθενή). Ωστόσο, προσπαθείτε πάντα πρώτα να εξασφαλίσετε απάντηση ναι ή όχι.

Βήμα 3β: Ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται από τον ερωτώμενο

Ο ασθενής λαμβάνει το ερωτηματολόγιο μέσω συμβατικού ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιο και η συνοδευτική επιστολή/το συνοδευτικό μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου θα πρέπει να είναι σαφή και κατανοητά. Εξετάστε το ενδεχόμενο να θέσετε στη διάθεση των ασθενών έναν αριθμό τηλεφώνου στον οποίο θα μπορούν να σας καλέσουν σε περίπτωση ερωτήσεων. Η συνοδευτική επιστολή παρέχει μια εισαγωγή για την έρευνα της επιδημικής έκρηξης και για το ερωτηματολόγιο. Μπορεί επίσης να παρέχει συμβουλές για την απάντηση του ερωτηματολογίου (δείτε παραδείγματα παραπάνω).

Παράρτημα 1. Προτεινόμενες περιόδοι αναφοράς και ομάδες ερωτήσεων προς εξέταση κατά τη σύνταξη ενός ερωτηματολογίου δημιουργίας υποθέσεων, ανά πιθανολογούμενο/επιβεβαιωμένο παθογόνο

	Salm	Campy	Shig	STEC	LM	BC	SA	NoV	HAV	HEV	Crypto	Giardia
Περίοδος αναφοράς	7 ημ.	7 ημ.	7 ημ.	7 ημ.	4 εβδ.	1 ημ.	1 ημ.	3 ημ.	6 εβδ.	6 εβδ.	12 ημ.	14 ημ.
Γενικές και δημογραφικές ερωτήσεις	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ερωτήσεις που σχετίζονται με τη νόσο	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ερωτήσεις που σχετίζονται με ταξίδια	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Διατροφικές συνήθειες, τροφικές αλλεργίες και διαιτολόγιο	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Αγορές, εστιατόρια και άλλα σημεία γευμάτων εκτός σπιτιού	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Λαχανικά και προϊόντα λαχανικών	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Φρούτα και προϊόντα φρούτων	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X
Ξηροί καρποί και σπόροι	X											
«Υπερτροφές»	X								X			
Κρέας και προϊόντα κρέατος	X	X	X	X	X	X	X			X	X	
Ψάρια και μαλακόστρακα	X		X		X	X	X	X	X	X		
Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα	X	X	X	X	X	X	X		X		X	
Αβγά και προϊόντα αβγών	X	X			X	X	X					
Άλλα προϊόντα τροφίμων	X				X	X	X		X		X	
Προϊόντα τροφίμων για μικρά παιδιά	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Νερό και ποτά με βάση το νερό	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
Επαφή με ζώα	X	X		X			X			X	X	
Ημερολόγιο τροφίμων	X	X	X	X		X	X	X				X
Ερωτήσεις ολοκλήρωσης	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Παραπομπές	[1], RASFF	[2], RASFF	[3], RASFF	[4], RASFF	[5], RASFF	[6], RASFF	[7], RASFF	[8], RASFF	[8], RASFF	[8]	[9, 10]	[10]

Salm = *Σαλμονέλα*, Campy = *Καμπυλοβακτηρίδιο*, Shig = *Σιγκέλλα*, STEC = *Escherichia coli* που παράγει Shiga-τοξίνη, LM = *Λιστέρια η μονοκυτταρογόνος*, BC = *Κηρώδης βάκιλος*, SA = *Χρυσίζων σταφυλόκοκκος*, NoV = νοροϊός, HAV = ιός ηπατίτιδας Α, HEV = ιός ηπατίτιδας Ε, Crypto = *Κρυπτοσπορίδιο*, Giardia = *Γιάρδια (Giardia lamblia)*.

- (1) **Silva C, Calva E, Maloy S.** One Health and Food-Borne Disease: Salmonella Transmission between Humans, Animals, and Plants. 2014; **2**: OH-0020-2013.
- (2) **Klein G, ed.** *Campylobacter*: Features, detection, and prevention of foodborne disease. 1st ed. Amsterdam: Academic Press/Elsevier inc., 2017: 160.
- (3) **Berger S.** *Shigellosis: Global Status*. 2016 edition ed. Los Angeles, California, USA: Gideon Informatics, 2016.
- (4) **Rivas M, et al.** Risk Factors for Shiga Toxin-Producing *Escherichia coli*-Associated Human Diseases. *Microbiology spectrum* 2014; **2**.
- (5) **Lomonaco S, Nucera D, Filipello V.** The evolution and epidemiology of *Listeria monocytogenes* in Europe and the United States. *Infection, genetics and evolution : journal of molecular epidemiology and evolutionary genetics in infectious diseases* 2015; **35**: 172-183.
- (6) **Tewari A, Abdullah S.** *Bacillus cereus* food poisoning: international and Indian perspective. 2015; **52**: 2500-2511.
- (7) **Kadariya J, Smith TC, Thapaliya D.** *Staphylococcus aureus* and staphylococcal food-borne disease: an ongoing challenge in public health. 2014; **2014**: 827965.
- (8) **Todd ECD, Greig JD.** Viruses of foodborne origin: A review. 2015; **7**: 25-45.
- (9) **Robertson LJ, Chalmers RM.** Foodborne cryptosporidiosis: is there really more in Nordic countries? 2013; **29**: 3-9.

(10) **Dixon BR.** Parasitic illnesses associated with the consumption of fresh produce - an emerging issue in developed countries *Current Opinion in Food Science* 2016; **8**: 104-109.**Ann**